

Vraag nr. 2
van 5 oktober 2000
van mevrouw TREES MERCKX-VAN GOEY

Handvest EU-grondrechten – Vlaamse inbreng

Eind vorige maand legde op Europees niveau een speciale commissie de laatste hand aan een ontwerp-tekst voor een Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. Het ontwerp-Handvest wordt later deze maand normaliter besproken door de Europese regeringsleiders en naar verwachting zou het eind dit jaar in Nice opnieuw op de agenda van de regeringsleiders worden geplaatst.

Niettegenstaande het thans nog onduidelijk is of op termijn dit Handvest al dan niet juridisch bindend moet worden en moet worden opgenomen in de EU-verdragen, laat een en ander toch reeds veronderstellen dat het de aanzet is van een nieuwe reeks afdwingbare grondrechten waarop burgers zich zullen kunnen beroepen.

De ontwerp-tekst van het Handvest werd onderhandeld in de eerder genoemde speciale commissie, die bestond uit vertegenwoordigers van het Europees Parlement en van de nationale regeringen en parlementen.

1. Werden de Vlaamse regering, leden of afgevaardigden ervan uitgenodigd om deel te nemen aan de betrokken onderhandelingen ?

Waren er, voorzover de minister-president bekend, leden van het Vlaams Parlement bij betrokken ?

2. Heeft de minister-president enig verzoek ontvangen van een federaal minister om aan de betrokken onderhandelingen deel te nemen ?
3. Was het de diensten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (MVG) bekend dat de bovenvermelde onderhandelingen plaatsvonden en/of werd er door enig lid van de Vlaamse regering aan diensten van het MVG om advies of voorbereiding gevraagd met betrekking tot het ontwerp van Handvest ?
4. Heeft de Vlaamse regering inzake deze ontwerp-tekst eventueel een standpunt ingenomen ?
5. Wordt de ontwerp-tekst op de agenda geplaatst van de Vlaamse regering ?

6. Beschikt de regering over de tekst van het ontwerp en zal die worden verspreid, ook naar het Vlaams Parlement ?

Antwoord

Op de Europese Raad van Keulen (juni 1999) besloten de staats- en regeringsleiders van de vijftien EU-lidstaten tot het opstellen van een Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie.

Daartoe werd een redactionele conventie (onder voorzitterschap van de gewezen Duitse president Roman Herzog) georganiseerd, bestaande uit vier geledingen :

- vijftien persoonlijke vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten (voor België : Jean-Luc Dehaene) ;
- dertig vertegenwoordigers van de nationale parlementen (twee per lidstaat – voor België : Karel De Gucht en Roger Lallemand) ;
- zestien vertegenwoordigers van het Europees Parlement ;
- een vertegenwoordiger van de Europese Commissie.

Het mandaat ("van Keulen") van de conventie was bij voorbaat bijzonder afgelijnd : het opstellen van een inventaris of catalogus van bestaande rechten, teneinde deze binnen de EU-context meer zichtbaar te maken.

Op de informele Europese Raad van Biarritz aanvaardden de vijftien het door deze conventie voorgedragen ontwerp-Handvest (document Charte 4487/00 – Convent 50) en werd afgesproken dat het tijdens de Europese Raad van Nice (van 7-9 december 2000) met een politieke verklaring vanwege de vijftien staats- en regeringsleiders plechtig zal worden afgekondigd.

Minstens in eerste instantie zal aldus aan het Handvest geen juridisch bindende status worden verleend. Desalniettemin zal het ontegensprekelijk een invloed hebben op de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Dit laatste past immers reeds sinds jaren diverse rechten uit van Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden in haar jurisprudentie toe als zijnde zogenaamde "communautaire rechtsbeginselen", en het zal hierin alleen maar worden aangevoegd eenmaal het Handvest is aangenomen

(temeer doordat deze praktijk sinds de inwerking-treding van het Verdrag van Amsterdam in artikel 6, § 2 EU-verdrag wordt bevestigd).

België is er evenwel voorstander van het Handvest op een later ogenblik alsnog te promoveren tot een juridisch bindende tekst, bij voorkeur door het – in het kader van een algehele reorganisatie van de verdragen – in het EU-verdrag te integreren, en op deze wijze een aanzet te geven tot het opstellen van een Europese grondwet. Dit is echter een discussie voor ná de top van Nice (bijvoorbeeld onder het Belgisch EU-voorzitterschap in de tweede helft van 2001).

De Vlaamse inbreng in dit alles kan, aan de hand van de door de Vlaamse volksvertegenwoordiger gestelde concrete vragen, verkort als volgt worden geschetst.

1. Terwijl de Vlaamse regering als dusdanig niet formeel deelnam aan de onderhandelingen strekkende de redactie van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, werd Vlaanderen in de conventie wel – en zulks met verve – vertegenwoordigd door Vlaams volksvertegenwoordiger Karel De Gucht.

Een bewuste keuze, doordat uitgerekend deze laatste reeds in 1989 met een rapport over de "grondrechten en fundamentele vrijheden van de Europese Unie" de aanzet gaf tot het debat over een Europese grondwet.

2. Bovendien heeft Vlaanderen via diverse formele en informele kanalen deelgenomen aan de voorbereidende werkzaamheden voor het Handvest.

Formeel overleg omtrent het Handvest vond bijvoorbeeld meermaals plaats in de schoot van, op politiek niveau, de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid evenals, op ambtelijk niveau, de diverse aan het thema gewijde "P11"-coördinatievergaderingen op het federale Ministerie van Buitenlandse Zaken, waaraan leden van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap steevast deelnamen.

Daarenboven boden de nauwe contacten tussen leden van mijn kabinet en de diensten van de federale eerste minister het forum voor herhaald beleidsvoorbereidend informeel overleg terzake.

3. Mede ingevolge een schrijven daaromtrent vanwege federaal volksvertegenwoordiger Danny

Pieters, verzocht ik de diensten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap tijdens de voorbereidende werkzaamheden tevens om een omstandig advies omtrent enkele voor opname in het Handvest voorgenomen bepalingen, onder meer inzake de bescherming van minderheden.

Artikel 22 van het in Biarritz aanvaardde ontwerp-Handvest, inzake de bescherming van minderheden, luidt als volgt : "De Unie eerbiedigt de culturele, godsdienstige en taalkundige verscheidenheid". In de mate dat deze clause duidelijk haar inspiratie vindt in bestaande verdragsbepalingen (de artikelen 6 en 151, §§ 1 en 4 EG-Verdrag), is zij – aldus geformuleerd – vanuit Vlaams perspectief perfect verdedigbaar.

Dit gold evenwel niet voor eerdere versies van deze bepaling, die Vlaanderen tot waakzaamheid uitnodigden.

Zo was er vooreerst een vermeend artikel 21bis van het ontwerp-Handvest : "Personen die deel uitmaken van een etnische, religieuze of taal-minderheid moeten het recht hebben om hun eigen cultuur te handhaven en te ontwikkelen". Dergelijke bepaling zat niet vervat in het eerste officiële (Europese) ontwerp-Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (document Charte 4423/00 – Convent 45/46), doch dook bij wijze van toevoeging op in de bundel die terzake in het Belgisch parlement werd verspreid en wekte aldus verkeerdelijk de indruk integraal deel uit te maken van het ontwerp-Handvest.

Dit vermeende artikel 21bis van het Handvest was weliswaar relatief vaag en onschuldig verwoord : in strikt juridische termen betrof het enkel het taalgebruik en de cultuurbeleving in de privé-sfeer, en handelde het hoegenaamd niet over het gebruik der talen in de relatie met de overheid, zodat het zelfs vanuit Vlaams perspectief a priori aanvaardbaar was. Desalniettemin schulde in een dergelijke vaagheid het gevaar dat niet kon worden uitgesloten dat er in de toekomst een minder onschuldige invulling aan zou worden gegeven.

In een formele bijdrage vanwege de Baskische overheid tot de redactie van het Handvest (document Charte 4443/00 – Contrib 297) zat een vanuit Vlaams perspectief nog bedenkelijker voorstel vervat : "Toute personne a le droit d'utiliser et promouvoir (...) une langue même non officielle au sein des Institutions de l'Union européenne, mais officielle dans tout ou partie du

territoire d'un des Etats membres en se servant à cette fin des libertés définies dans la présente Charte".

In de mate dat het tweede zinsdeel van dit voorstel het mogelijk zou maken dat eenieder het recht heeft elke officiële taal van de Europese Unie (waaronder het Frans) te gebruiken op een deel van het grondgebied van elke lidstaat (zoals Vlaanderen een deel is van België), staat het diametraal haaks op het door de Belgische Grondwet gehuldigde territorialiteitsbeginsel en was het aldus vanuit Vlaams oogmerk volstrekt onaanvaardbaar.

Geen van beide passages werden uiteindelijk in het aan de top van Biarritz voorgelegde ontwerp-Handvest in aanmerking genomen.

- 4 en 5. Hoewel een formeel standpunt vanwege de Vlaamse regering terzake mijns inziens niet noodzakelijk is (vermits het Handvest geen nieuwe elementen aanreikt die niet reeds vervat zijn in andere door Vlaanderen erkende juridische instrumenten, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden), kan ik dan ook mededelen dat het Handvest, in zijn huidige vorm en omwille van zijn bijzondere symbolische waarde (mede als politiek signaal naar de kandidaat-lidstaten in Midden- en Oost-Europa), in beginsel de instemming vanwege de Vlaamse regering meedraagt.

Indien dit wenselijk wordt geacht, ben ik vanzelfsprekend bereid de tekst van het Handvest voor de Grondrechten van de Europese Unie ter beschikking te stellen van de leden van de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden van het Vlaams Parlement.